

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yeḥezkel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

גכ לאקזחי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9132

תִּפְרֹךְ חַיִּים שְׂוֹא וְקִסְמִים לָהֶם
 כֹּזֵב אֲמֹרִים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
 יְהוָה וַיְהִי לֹא דְבַר: (כט) עֵם
 הָאָרֶץ עֲשָׂקוּ עֲשָׂקוּ וּגְזְלוּ גְזֹל וְעִנִּי
 וְאֲכִיזוּן הוֹנֵו וְאֶת־הַגֵּר עֲשָׂקוּ
 בְּלֹא מִשְׁפָּט: (ל) וְאֲבַקֵּשׁ מֵהֶם
 אִישׁ גֵּר־גֵּר וְעֵמֵד בַּפֶּרֶץ לְפָנָי
 בְּעַד הָאָרֶץ לְבַלְתִּי שְׁהַתָּה וְלֹא
 מִצְאָתִי: (לא) וְאֲשַׁפֵּךְ עֲלֵיהֶם
 זַעַמִּי בְּאֵשׁ עֲבָרֹתַי כְּלִיתִים
 דְּרָכָם בְּרֹאשָׁם נִתְּתִי נֶאֱם אֲדֹנָי
 יְהוָה:

וויססען מיט טרוני אללעם
 צו איבערטינגען, געבען פאל-
 שע ערשיינונגען פאר, טיישען
 דורך איהרע צווערקניסטע,
 אונד זאגען: דער הערר דער
 אללמעכטיגע האט זאגע-
 שפראכען: דאדאך דער עווי-
 גע עם ניכט געשפראכען.
 (כט) דאז געמיינע פאלק בע-
 דרוקט געוואלטטהעטיג, בע-
 געהט רייבעריען, בעטריגט
 דען ארמען אונד דירפטיגען,
 אונד דריקקעט דען פֿרעמדען
 מיט אונגערעכטיגקייט. (ל) איך
 זיכטע יעמאנדען אינטער איה-
 נען, דער שראנקען זעטצע,
 זיך פאר מיר אין דען ריס
 שטעללע צור בעשימצונג דעם
 לאנדעם, דאס עם ניכט אינו
 פֿערדערבען שטירצע, פֿאנד
 אבער קיינען. (לא) דארום
 ווערדע איך אויסשיטטען מיי-
 נען צארן איבער זיא, זיא צער-
 שטארען דורך מיינען פֿיער-
 גרים אונד איהרען וואנדעל
 אויף איהר הויפט קאממען

כג (א) וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:
 (ב) בֶּן־אָדָם שְׁתִּים נָשִׁים
 בָּנוֹת אִם־אֶחָת הָיוּ: (ג) וְהִזְנִינָה
 בְּמִצְרַיִם בְּנַעֲוִירֵיהֶן זָנוּ שָׁמָּה

מעכו

לאססען — שפריכט דער הערר, דער אללמעכטיגע.

כג (א) דעם עוויגען ווארט ווארט מיר וויא פאלגט: (ב) עררענ.
 זאהן! צווייא פרויען וועלכע טאכטער איינער מוטטער ווארען,
 (ג) בוהלטען אין איהרער יוגענד אין עגיפטען, דארט ערשלאפֿטען איה-
 רע

ר ש י

כג (ב) שתים נשים. תרתי מדינין דאינון תרתינן נשין: בנות אס אחת. שתיסן מנסיס
 אחת נחלקי לשתיס בימי רחנעס: (ג) שמה מעכו. בני מזרים אס שדיסס לשון

ב א ו ר

(ל) גדר גדר, ראה באינו לעיל י"ג ס', ועל הדרך הוה אמר גם הרד"ק.
 כג (ב) שחיים נשים, כל הפרשה הזאת נראת למרשע"ס יונתן, כי הוא הסביל לתרגם אותה,
 ותרגם שחיים נשים, תרתי מדינין דאינון תרתינן נשין. בנות אס אחת, שתיסן מנסיס
 אחת נחלקי לשתיס בימי רחנעס, (רש"י). (ג) וחונינה במצרים, ת"י וטעמה נמלכוס
 בתר פלקן טעומהון, וכן כל ענין הפרשה הזאת על כד השאלה, ועד"ז מתורגמות אשכנזית פרשה זו

מַעֲכוּ שְׂדֵיהֶן וְשֵׁם עֲשׂוּ דְדֵי
 בְּתוֹלֵיהֶן: (ד) וְשִׁמּוֹתֶיךָ אֶהְלֶה
 הַגְּדוֹלָה וְאֶהְלִיבָה אֶחֻזְתֶּיהָ
 וְהִהְיִינָה לִי וְתִלְדְּנָה בְּנִים וּבָנוֹת
 וְשִׁמּוֹתֶיךָ שְׁמֵרוֹן אֶהְלֶה וִירוּשָׁלַם
 אֶהְלִיבָה: (ה) וְתֹזֶן אֶהְלֶה תַּחְתֵּי
 וְהַעֲגַב עַל-מֵאֵהֲבִיהָ אֶל-אֲשׁוּר
 קְרוֹבִים: (ו) לְבִשֵׁי תְּכֵלֶת פַּחֲוֹת
 וּסְגָנִים בְּחֹרֵי הַמֶּדְ כָּלֵם פְּרָשִׁים
 רְכָבֵי סוּסִים: (ז) וְתִתֵּן תּוֹנוֹתֶיהָ

רע רייטצע, אונד איהרע יונג.
 פֿרייליכקייט ווארדע דארט
 פֿערלעטצט. (ד) דער נאמע
 דער אלטערן איזט אהלה אונד
 יענער איהרער שוועסטער
 איזט אהליבה. די עוע וואוהר
 דען מיין, אונד געבארען זאג
 נע אונד טאכטער. דער (פרו)
 הערע) נאמע אהלה'ס וואר
 שמרון, אונד יענער דער
 אהליבה, וואר ירושלים.
 (ה) דא בואהלטע אהלה הינטער
 מיר, אונד הענטע אונזליכטי
 גע נייגונגען געגען איהרע
 ליעבהאבער, דיא נאעהן
 אסיריער, (ו) געגען יענע

היממעלכלויא געקליידעטען פאשאם אונד שטאטטהאלטער, אללע רייצענרע יונג
 לינגע, רייטער, דיא אויף ראססען רייטען; (ז) איהרע בואהלגונסט שענקטע זיא דיע
 וען

ר ש י

ומעוך (ויקרא כ"ב): ושם עשו. המלרים את דדי בתוליהן כל' למדום את דרני תועבותם:
 עזו איטייני'ט בלע"ו: (ד) ושמותן. בכנוי אהלה ואהליבה: ושמותן. הראשונים שמרון
 היא שזי מכה אהלה שנעשית אהל מחילה לעגלי ירבעם ובית הנבעל לאשאב ואע"פ שזמרון
 לא נבניה אלא בימי עמרי קורא את מלכי ישראל על שמה שמנבנית נעשית ראש: אהליבה.
 על שם אהלי היה נה ומקדשי: (ה) ומעגב. ותתאזה אישוי'ר בלע"ו ל"א דיש"שירי:
 אל אשור קרובים. שהיו שכני' לה ושלחו להם להיות להם לעזר זה היה מנחם בן גד (מלכים
 ל' ט"ו) שנחן מס לפול מלך אשור להיות ידו אהו להחזיק בממלכה בידו ובנביא מדמה הדבר
 נאשה כנאפת אהם היו עובדים להקב"ה לא נלטרבו למלכי אשור: (ז) ותתן תונוותיה עליהם.

לכ

ב א ו ר

וכרזה ט"ו: (ד) ושמותן, בכנוי אהלה ואהליבה. ושמותן, הראשונים שמרון שאני מכה אהלה
 שנעשית אהל מחילה לעגלי ירבעם ובית הנבעל לאשאב, ואע"פ שזמרון לא נבנית אלא בימי
 עמרי קורא את מלכי ישראל על שמה שמנבנית נעשית ראש. אהליבה, על שם אהלי
 היה נה ומקדשי, (רש"י). ושמותן שמרון, זה מאמר מוסבר. (ה) ומעגב, כתב אדוני אבי
 כל הנמלא בלשון הזה הוא צענין חשק הזנות, (רד"ק). קרובים, אינה נמשכת יפה אל מלת
 אשור, כי אז היה לו לכתוב קרובה, וגם יש מדינות אחרות יותר קרובות אשר בהן זנתה,
 וגם בפסוק י"ב נראה בעליל, כי מוסב על סגנים; על כן אומר, כי גם פה מוסב על הפסוק
 האחר, וקרובים בכנוי לשרי המלכות רואי פני המלך, וכן מלאנו והקרוב אליו נרשאו וגו' רואי פני
 המלך היושבים ראשונה במלכות (אסתר א' י"ד). ולא נובל לומר, כי הפסוק הניד לנו כי במקרה היו
 האנשים האלה קרובים בזמן הזה ועמהם התייען, על כי אמר בסוף רואי פני המלך יושבי ראשונה
 במלכות, ח"כ קרוב בכנוי ליושבי ראשונה במלכות וכן קראו גם הרומיים לאנשים כאלה amici. אבל
 רש"י פי' שהיו שכנים לה, ועפ"י מחורגם בל"א. (ו) לבשי תכלת, אולי לנשו האנשי האלה תכלת
 להבדילם מהאנשים האחרים. וסגנים, פקיד על דבר תחת יד גדול ממנו. דוכבי סוסים, בימים
 הקדמונים לעת אשר לא נהן לאנשי המלחמה חקש מאולר המלך, רק עשירי העם וקלנייה
 היו

עליהם מבחר בני אשור כלם
 ובכל אשר עגבה בכל גלוליהם
 גטמאה: (ח) ואת תזנותיה
 ממצרים לא עזבה כי אותה
 שכבו בנעוריה והמה עשו ידי
 בתוליה וישפכו תזנותם עליה:
 (ט) לכן נתתיה ביד מאהביה
 ביד בני אשור אשר עגבה
 עליהם: (י) המה גלו ערותה
 בניה ובנותיה לקחו ואותה
 בחרב הרגו וההישם לגשים
 ושפוטים עשו בה: (יא) ותרא
 אחוריה אהליבה ותשתת
 עגבתה ממנה ואת תזנותיה
 מזנוני אחוריה: (יב) אל בני

זעו, היא אללע דער אויס-
 בוגד ווארען, פאן דען קינ-
 דערן אשור'ס, אינד בייא דער
 פיעלען בודהערייא דיא זיא
 בענינג, ווארדע זיא פער-
 אונרייניגעט, דורך אללע
 איהרע גאטצען. (ח) איהרע
 בודהשאפטען מיט דען מצרים
 אונטערליעס זיא אויך ניכט,
 דען דיעזע האטטען שאן אין
 איהרער יונגענד מיט איהרן גע-
 ביהלט, איהרע יונגפרויאשאפט
 פערלעטצט, אונד איבער-
 שטראפטען זיא מיט איהרער
 גיילהייט. (ט) דארום איבער-
 נאכ איך זיא דער געוואלט
 איהרער בודהען, דער געוואלט
 דער זאנהע אשור'ס, נאך
 דענען זיא געליסטעט. (י) דיע-
 זע דעקסטען אויף איהרע בלא-
 סע, ענטריסען איהרע זא-
 גע אונד איהרע טאכטער,
 זיא זעלבסט ערשלוגען זיא
 ביט דעם שווערדטע, אונד
 זיא, ווארד אונטער דען פרוי-

אשור

ען בעריכטיגעט, דען שטראפגעריכטע ווארדען אן איהר פעראיכט. (יא) איהרע שווע-
 כטער אהליבה נאך איהרע פערדערבליכע גיילהייט אונד
 בודהערייא שטארקער נאך אלס יענע איהרער שוועסטער. (יב) זיא העגטע בודהערישע
 גיי.

ר ש י

לכ ניאופהזרוח זנוניה נתנה עליהם שהיתה מתאוה להם: וככל אשר עננה וגו'. ככל העובדי
 כוכבים אשר נשתחפ' עמהם למדה דרכיהם ונטמאת בגלוליהם: (ח) זאת תזנומיה ממלכים
 לא עזבה, גם על מלכי מצרים סמכו שמלינו (שס יו') בהושע בן אלה אשר שלח מלאכים
 אל סוף מלך מצרים: כי אותה שכבו וגו'. ומאז וישפכו תזנותם עליה תלוח זנונים נכנס בה
 מימי נעוריה: (ט) לכן נתחיה וגו'. שבא סמרינו והגלה אותם: (י) ותהי שם לנשים.
 ליקח מהן קללה לכל הנואפות להוטר ממנה דאו מה עלמה לפלוגיית על זימת: ושפוטים.
 כמו שפוטים יוכטישא"ש בלע"ז: (יא) ותרא אמותה אהליבה. את כל הרעה אשר באה לאחותה
 על זנוניה ולא יראה: ותשמת עננתה. תאומה זויט"יר בלע"ז: (יב) אל בני אשור עננה.

ב א ו ר

היו פרשים, על כן אמר רוב בני סוסיס, והוא כפל ענין במלות שונות. (ז) מבחר בני אשור,
 התסר מלח על, על מבחר. וכל אשר עגבה, ענינו: כרב עגבתה בכל גלוליהם נטמאה.
 (י) וחתי שא, כפי תרגום השנים הוסיף בל"א (געזערע) וכן נראה; כי למי אשר לי שם או
 לשם

אֲשׁוּר עֲגֵבָה פְּחֹזֹת וּסְגָנִים
 קָרְבִּים לְבָשִׁי מְכַלּוֹל פְּרָשִׁים
 רַכְבֵּי סוּסִים בְּחֹרֵי חֶמֶד כָּלָם:
 (יג) וְאָרָא כִּי נִטְמָאָה דְרָךְ אַחַד
 לְשִׁתְיָהּ: (יד) וְחוֹסֵף אֶל־חֲזוֹנוֹתֶיהָ
 וַחֲרָא אַנְשֵׁי מַחֲקָה עַל־הַקִּיר
 צְלָמֵי כְּשָׁדִיִּים חֲקָקִים בְּשֵׁשֶׁר:
 (טו) חֲגוּרֵי אֲזוּר בְּמַתְנֵיהֶם סְרוּחֵי
 טְבוּלִים בְּרֵאשֵׁיהֶם מְרֵאָה
 וְעֹלֵי־שָׁמַיִם כָּלָם דְּמוֹת בְּנֵי־בָבֶל
 כְּשָׁדִים אֶרֶץ מוֹלְדָתָם:
 (טז) וַתַּעֲגֵב עֲלֵיהֶם לְמֵרְאָה
 עֵינֶיהָ וַתִּשְׁלַח מְלָאכִים אֵלֵיהֶם
 כְּשָׁדִימָה: (יז) וַיָּבֹאוּ אֵלֶיהָ בְּנֵי־

ניבוננען געגען דיא זאגען
 דער נאהען אסיריער, געגען
 יענע פראכטפאלל געקליידע
 טען פאשאס, שטאטטהאל
 טער אונד ריטטער, דיא אויך
 ראססען ריטטען, אונד אל
 לע רייצענדע יינגלינגע ווא
 רען. (יג) איך זעה, דאס
 אויך זיא פֿעראונריינגעט
 וואורדע, דאס ביידע איז
 געז וועג וואנדעלטען,
 (יד) דאס דיעזע, איהרע אויס
 שווייפונג נאך פֿערמעהרטע,
 אינדעם זיא זיך ערזאה מעננ
 ליכע, אין דען וואנדען אויס
 געהויענע פֿיגורען, בילדניס
 סע פֿאן קאלדע ערן דורך ששר
 דארגעשטעללט, (טו) מיט
 גירטעלן אום איהרע לענדען,
 מיט פֿליגענדען טורכאנען
 אום איהרע קעפֿע, דעם אנט
 זעהען נאך אללע בעפֿעהלס
 האבער, געשטאלטעט וויא
 דיא זאגען באבילאנס, דע

כשרים קרי. והעגבה קרי
 רען פֿאטערלאנד קאלדעא איזט; (טז) נאך וועלכען זיא שאן דורך דען אנבליק געלי
 כטעטע, אונד באטהען צו איהנען זאנדטע נאך כשרים. (יז) דיא זאגען ככל'ס קאמען
 איהר

ר ש י

זה אחז שאלה אל מלך אשור לעזרה (שם ט"ז): (יד) וחוסף אל חזוניה. להמלוכה לנלשי
 שלא ראתה אחזם אלא דמותם: מחוקה על הקיר. כזאת לא עשה אחזתה: זלמי כשרים.
 דמות אנשי כשרים שמונין בלבושיהן: כשר. מיני לוי: (טו) חגורי אזור. כן דרך לבושי
 כשרים: סרוחי טבולים. יחירי כובעים גדולים. ומנח' פירש כמו ויטבלו הכמונת נדס (בראשית
 ל"ד) ופתרון סרוחי טבולים כן הוא סרח העודף (שמות כ"ו) מן המלפפת לבועה. טבולים
 אין לו דמיון ופתרונו לפי הענין וכן מ"י מחתין קולסין: שלישים. גבורים: (טז) למראה

ב א ו ר

לשנה או לגנאי, כל בני אדם יספרו ממנו, והנביא אמר: שני בני ישראל ורעתם מהינה
 כל כך ידועות עד אשר תכאנה גם אל אזני הנשים העלזות והבלואות בחוך הנית; וע"ד
 הזה קנן גם דוד: ישיחו בני יושני שער ונגינות שזתי שזר (תהלים ס"ט י"ד), כי שזרו
 ידוע כל כך. (יב) לבשי מכלול, בכל מיני לבושים נאים והוא כולל מה שפרט למעלה חכלת
 ועוד דברים אחרים, (רד"ק). (יד) בששער, לפי רוב המפרשים הוא מין לבש. (טו) סרוחי
 טבולים, טבולים הם פארי הראש ידועים בשם טובחן או טורכאן וטעם סרחים שהיו סרחים
 ותלויין מאחרי הראש. ולדעת אזה מפרשים, הלבושים נקראו סרחים, על דרך כאלה נכלת
 עליה (ישעיה א' ל'), שהיא נקראת נובלת מגד עליה שהם נובלים, וטעם טבולים לבושים
 לבנעים שונים, והאוי למרגם: בונטע טורכאנע. כשרים ארץ פולרחם, הכשרים כשרי

בְּבֵל לְמִשְׁכַּב דָּדִים וַיִּטְמְאוּ
 אוֹתָהּ בְּתֹזְנוֹתָם וַתִּטְמְאוּ אִתְּכֶם
 וַתִּקְעוּ נַפְשֵׁי מֵהֶם: (יח) וַתִּגְלֵן
 תֹּזְנוֹתֶיהָ וַתִּגְלֵן אֶת-עֲרוֹתֶיהָ
 וַתִּקְעוּ נַפְשֵׁי מֵעֲלֶיהָ כַּאֲשֶׁר
 נִקְעָה נַפְשֵׁי מֵעַל אַחֲזָתָה:
 (יט) וַתִּרְבֶּה אֶת-תֹּזְנוֹתֶיהָ לְזָכֹר
 אֶת-יָמֶי נַעֲוִיָּהָ אֲשֶׁר זָנְתָה
 בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (כ) וַתַּעֲגֹבָה עַל
 פְּלִגְשֵׁיהֶם אֲשֶׁר בְּשַׂר-חַמּוּרִים
 בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְרַמְתָּם:

איהר צום בוחלגעלאגע, שאני.
 דעטען ויא דורך איהרע אונג.
 צונט, אונד זיא שוועלגטע זא
 זעהר מיט איהנע, ביז ויא איהר
 צום איבערדרום ווארדען.
 (יח) עפֿענטליך בעגינג זיא
 איהרע בוחלערייען, אונד
 בראַכטע איהרע שאַנדע צור
 שווא — דאַרום וואַרד זיא
 מיר צום איבערדרום, וויא
 איהרע שוועסטער מיר צום
 איבערדרום ווארדען. —
 (יט) זיא הייפֿטע זא זעהר
 איהרע אויסשוויפֿונגען, דאַס
 זיא צוריקראַכטע אויף איהרע
 יוגענדיאָהרע, וואַ זיא אין
 עניפטען געבוהלט, (כ) וואַ
 זיא זיך הינועהנטע צו דען
 בוחלערינגען יענער, דערען
 פֿלוישליכע לוסט דען געליבֿ

וחשקרי
 סטען דעם עזעלם גלייכט, אונד דערען זינגליכער גענוכ, יענעם דער פֿפֿערדע גלייך
 איזט

ר ש י

עיניה. בשביל שראתה דמות כורחן: (יז) ויבאו אליה בני בבל למשכב דודים. ברחו יחד בריית
 ואמר אני שזה נאמר על חזקיה שמת על מלאכי מרודך בלדן (ישעיה ל"ט) והאכילן על
 שלחנו והראם את כל בית נכותה ודוגמא שאמר הנביא אנשי מחוקה על הקיר לפי שמארחן
 רחוק' בלו ולא היו בני כשדים רגילים אללם כמו שנאמר שם מארחן רחוקה בלו עלי ובשביל
 ראות פניהם פעם אחת נתחבבו עליו והקפיד הקב"ה על הדבר כמה שנאמר הנה ימים באים
 ונשא את כל אשר נביתך וגומר (שם) ובדברי הימים (ב' ל"ח) ולא כנמול עליו השיב חזקיהו
 כי גנה לנו ויהי עליו קלף גדול וגו': ותקע נפשי מהם. שמרד בהם יהויקים ונדקיהו.
 ותקע שלוקיי"ר בלע"ו. ותקע כמו (בראשי' ל"ב) ותקע כף ירך יעקב. היקעה ל' חבור
 ותקיע' עץ בארץ הוא וכן נהשתלפו מן הארץ יסול בו ל' קצויה באשר חאמר וחשרש שרשיה
 (תהלים פ) לשון קליטה וכל תבואתי חשרש לשון עקור וכן בסעיפיה פורים (ישעיה י"ז)
 לשון ענפים ומסעף פארה (שם י') לשון קולץ ענפי העץ ופארותיו: (יט) לזכור את ימי
 נעוריה. עלמה על לנה תאות בני מצרים ששלח נדקיהו אליהם שנאמר (לעיל י"ז) וימרד בו
 לשלוח מלאכיו מצרימה: (כ) ותעגבה על פלגשיהם. להיות להם לפלגש: אשר בשר חמוריה.
 אבר תשמיש: וזרמת סוסים. ל' רבוי תשמי' שמרבים תשמיש יותר משאר כל הזכרים שנבנהמה.

לב א ו ר

ממלכות בבל וישבו בה והיו א"כ בני בבל וכשדים ארץ מולדתם. (יז) ותקע, כמו ותקע
 כף ירך יעקב (בראשית ל"ב כ"ו) ענין הסרת הדבר ממקומו, (ד"ק). (יט) והרבה את
 חזנותיה, כמה הרבה את חזנותיה? על אשר זכרה את מצרים; ואולי רכס ה: ביל להוכיחם
 על אשר נשענו בעזרת מלכי מצרים ולא השלימו עם הכשדים. (כ) והעגבה על פלגשיהם,
 נראה כאלו חסר מלת היות, ותעגבה על היות בין פלגשיהם, כלומר חשקה להיות בין
 פלגשי מצרים. בשר, אבר התשמיש, (ד"ט). וזרמת סוסים, אמרו המפרשים, כי זרמת כנוי
 להורע

(כז) וְתִפְקְדֵי אֶת זְמַת נְעוּרֶיךָ
 בַּעֲשׂוֹת מַמְצְרִים דְּדִיךָ לְמַעַן
 שְׂדֵי נְעוּרֶיךָ: (כח) לָכֵן אֶהְלִיכָה
 כְּה־אֲמַר אֲדָנִי יְהוָה הַגִּנִּי מֵעִיר
 אֶת־מֵאֲהַבֶּיךָ עֲלֶיךָ אֶת אֲשֶׁר־
 נִקְעָה גַּפְשֶׁךָ מֵהֶם וְהִבֵּאתִים
 עֲלֶיךָ מִסְבִּיב: (כט) בְּנִי בְּבַל וְכָל־
 בְּשָׂדִים פְּקוּד וְשׁוּע וְקוּע כָּל־בְּנֵי
 אֲשׁוּר אוֹתָם בַּחֹרֵי חֶמֶד פְּחֹת
 וּסְגָנִים כָּלֶם שְׁלֹשִׁים וְקְרוּאִים
 רִכְבֵי סוּסִים כָּלֶם: (ל) וּבָאוּ
 עֲלֶיךָ הָצֵן רֶכֶב וְגַלְגָּל וּבִקְהַל
 עַמִּים צָנָה וּמִגֵּן וְקוּבַע יִשְׁיִמוּ

איוט. — (כא) זוייל דוא
 נון אויף דיא אויסשווייפונגען
 דיינער יוגענד צוריק דענע
 קעסט, וואָ דיא מצרים, אַנִּי
 געלאַקט פֿאַן דיינען יוגענד.
 ליכען רייצען, דיינע יונגפֿרוי.
 ליכקייט פֿערלעטצען;
 (כג) דאַרום אהליכה, שפּריכט
 דער הערר, דער עוויגע,
 ווערדע איך אויפֿרייטצען ווי.
 דער דיק, דיינע כוהלען,
 פֿאַן דענען נור דער איבער.
 דרום דיק לאַזרעס, אונד
 פֿיהרע זיא הערביאגענען דיק
 פֿאַן אללען זייטען; (כג) דיא
 זאהנע בב ל'ס אונד אללע
 קאלדער, יענע פֿאַן פּקוד,
 פֿאַן שוע, אונד קוע, אללע
 זאהנע אשורים מיט איהנען,
 דיא רייטצענדען יונגלינגע,
 דיא פּאַשאס אונד דיא

שטאַטהאַלטער, אללע דיא בעפֿעהלסהאַבער אונד ערלען אללע ריטטער צו פֿערדע. —
 (נד) בעוואַפֿנעט זאללען זיא איבער דיק הערשטירצען, מיט ראָס אונד וואַגען אונד
 מיט גראַסער פֿאַלקסמאַכט, אין האַרניש, אין שילד אונד אין העלם זאללען זיא דיק אומ־

ר ש י

זרמח קלוח הזרע כמו זרס מים עבר (מנזק ג'): (כא) ותפקדי. ומזכרי: נעשות. לשון
 נבייה: (כב) את מאהניך. את נשדים אשר ערבו על חוקיה: את אשר נקעה נספך מהם
 אשר חזר לדיקוה ושנאם ומרד נהס: (כג) פקוד ושוע וקוע. מ"י שם מדינות ומקרא מסייעו
 (נספר ירמיה נ') על הארץ מרתים עלה עליה ועל יושבי פקוד. והכותרים אומרים לשון
 פקודים זשרים ושלטונים: וקרואים. שמונ"ן בלע"ז: (כד) הולן. פירש דונש אחד מכלי
 המלחמה הוא. ואני אומר לשון הקפת מחנות כמו וללניני' בלדי' (במדבר ל"ג) ולמשיכין
 מקפוכון. הולן מנח' פירשו כמו לנה וסוחרה אמתו (תהלים ל"א) ואין דונש מודה לו. והמתרגם
 שחרגס וייתן עלך במאני זיינל מסייע לדונש. הולן כמו בהולן. ויש משמע הולן כמו סולן
 מן והביאו בניך בחולן (ישעיה מ"ט) שפירושו זרוע וכן ונאו עליך הולן (כאן) ועניינו חיל

ב א ו ר

להזרע על אשר יורה ושוטף כזרס נחל, ואמר: וזרמח סוסים שהם שטופים בזמם יותר
 משאר בהמות, אבל השנעים תרגמו *Audoiæ* שחץ, וכן נראה; גי כמו שקראו כלי השמש
 ערוה משרש ערה, כן נקרא גם אבני הזכר זרמה משרש זרס, וערוה נופל גם על הזכר וגם
 על הנקבה, וזרמה רק על הזכר, והוא לפ"ז כפל ענין במלות שונות. ותרגום אשכנזי הוא
 ע"פ הכוונה. (כא) למען שדי נעוריד, כלומר אזו הס גרמו לך הזמה, כי לעירב היות
 לימים, ולא היה עונך גדול כל כך כמו עמה. (כג) פקוד, שמות מדינות, כן דעת יונתן
 וכ"י וכן תרגמו גם השנעים. וקרואים, כמו קרואי העדה, (נד"ק). (כד) הצן, און
 לו

עליך סביב ונחתי לפניהם
משפט ושמטוך במשפטיהם:
(כה) ונחתי קנאתי בך ועשו
אותך בחמה אפך ואזניך יסורו
ואחריהך בחרב תפול המה
בניך ובנותיך יקחו ואחריהך
תאכל באש: (כו) והפשיטוך
את בגדיך ולקחו כלי תפארתך:
(כז) והשבתי זמתי ממך ואת
זנותך מארץ מצרים ולא תשאי
עיניך אליהם ומצרים לא
תזכרי עוד: (כח) כי כה אמר
אדני יהוה הנני נחנך ביד אשר
שנאת ביד אשר נקעה נפשך
מהם: (כט) ועשו אותך בשנאה
ולקחו כל יגיעך ועזבוך ערם

רינגען. דאן שטרענגערליכט
ווערדע איך איהנען אי-
בערגעבען, דאס זיא דיר ריכ-
טען נאך איהרער וויזע.
(כה) מינען צאָרן ווערדע איך
ריכטען געגען דיר, וויטהענד
זאללען זיא מיט דיר פֿערפֿאַה-
רען, דינע נאָזע אונד דינע
אָהרען ווערדען זיא דיר אַכ-
געהמען, אונד וואָס דיר נאָך
בלייבט, ווירד צוואַממען
שטירצען דורך דאָן שווערדט,
דינע זאָהנע אונד דינע טאָל-
טעה ווערדען זיא דיר ענט-
רייסען; אונד וואָס דיר עט-
וואָ דאָן נאָך בלייבט, זאלל
דאָן פֿייער פֿערניכטען. (כו) דיי-
נע קליידער ווערדען זיא דיר
אויסציעהען, אונד דיין הערר-
ליכעס געשמידע דיר וועג
געהמען. (כז) זאָ ווילל איך
פֿערניכטען דינע שאַנדטהאַט
אויס דינער מיטטע, אונד
דינע אין מצרים פֿעראַיבטע
אויסשווייפֿונג; דאָס דואַ ניכט
מעהר דינע אויגען צו איהנען
ערהעכעסט, אונד אַן מצרים

ניכט מעהר הענקען קעגנעסט. (כח) יאָ זאָ שפּריכט דער הערר, דער אַללמעכטיגע: איך אי-
בערגעכע דיר דער האַנד יענער, דיא דוא האַכעכט, אונד פֿאַן וועלכען דיין איבער.
דרום דיר לאָזגעריכסען. (כט) מיט האַס ווערדען זיא געגען דיר פֿערפֿאַהרען, אַל-
לעס מיהוצם ערוואָרבענע דיר וועגענהמען, דיר נאָקט אונד בלאָס צוריקלאַססען

דא

ר ש י

כמו חרעות הנגז (דניאל י"א) שפירושו וחילות הנגז: ונחתי לפניכם משפט. מה שעלי
לשפוט אעשה אותם שלומי לעשות המשפט: נמשכתיכם. משפט שלא נחנתי נחורתי והוא
משפטי נימוסי' ואיזה זה זה סמוי עיני'. שער חת עיני לדקיו: (כה) אפיך ואזניך. הם
תפארת הפרטוק ולהם המשיל הכהונה והמלכות: ואחריהך. שאר העם: ואחריהך תאכל
באש. ושפר ארעיך ספן אחריות לישען עליהם לפרוסה: (כו) את נגדיך נגדי כהונ':
(כז) אשר שנאת. נשדים שמרדת בהם:

עשה

ב א ר

ל. דעצמקרא, וכפי יומן הוא; אס לנלל בלי זיין. משפט, כמו משפטי.

מרב

ועריה ונגלה ערות זנוניה וזמתך
 ותזנותיך: (ל) עשה אלה לך
 בזנותך אחרי גוים על אשר
 נטמאת בגלוליהם: (לא) בדרך
 אחותך הלכת ונתתי כוסה
 בידך: (לב) כה אמר אדני יהוה
 כוס אחותך תשתי העמקה
 והרחבה תהיה לצחק וללעג
 מרבה להכיל: (לג) שפרון ויגון
 תמלאי כוס שמה ושמה כוס
 אחותך שמרון: (לד) ושתית
 אותה ומצית ואת-חרשיה
 תגרמי ושדיך תנהקי בי אני
 דברתי נאם אדני יהוה: (לה) לכן

דאמיט צור שוואגעשטעללט
 ווערדע דיא שאנדע דיינער
 אויסשווייפונגען, דיינער אוני-
 ציכט אונד דיינער ביהלערוי-
 ען. (ל) אללעס דיזעס זאלל דיר
 געשעהען, ווייל דוא נאכבוהל-
 טעכט דען פעלקערן, אונד
 מיט איהרען גאטצען דיך פער-
 אונרייניגטעסט. (לא) ווייל
 דוא דען וועג דיינער שווע-
 סטער וואנדעלטעסט, דא-
 רום לאססע איך איהרען קעלך
 אין דיינע האנד געבען (לז)
 הייסט: מיהרע טטרופע חזק
 דיר קוואטען. (לב) פירוואהר!
 זא שפריכט דער הערר, דער
 אללמעכטיגע: דען טיעען
 אונד ברייטען (ליידענס) קעלך
 דיינער שוועסטער זאללסט
 דוא לערען, אונד זא צום
 שפאטט אונד צום האהנע
 ווערדען, דאסדוא עם ניכט
 ווירסט ערטראגען קעננען.

(ל) בעטייכונג אונד בעטריכנים זאלל דיר ערפיללען, אויס דעם קעלכע דער בעשטיר-
 צונג אונד דעם ענטזעטצענס, אויס דעם קעלכע דיינער שוועסטער שמרון. (לד) דוא
 זאללסט איהן אויסטרינקען, ביו אויף דיא נייגע איהן אויסלעערען, אונד נאך
 זיינע שערבען בעלעקען, אכער דיינעג בוזען דאמיט פערוואונדען; זא האבע
 איך: עם בעשלאססען, שפריכט דער הערר, דער אללמעכטיגע. (לה) פירוואהר!

ר ש י

(ל) עשה אלה. לשון פעול פיישנ"ט בלע"ז: (לב) מרבה להכיל. יתיר' מלהכיל כמו מלסכול:
 (לג) ושמה. תמהון: (לד) ומלית. לשון מוכן עד החמלית אישולר"אש בלע"ז: ואת חרשיה.
 דימה כוס המשקה פורענות לישראל לכלי חרש שמנשחבר חין לו חקנה כך משחנא חשועחס וישנ'
 הכוס לא ישוב להסקות עוד כשהוא מדבר בהשקאה קורא איתו זהב שנאמר כוס זהב בבל ביד ה'
 המשנר' כל הארץ (ירמיה ל"א): ואת חרשיה תגרמי. כמו ועלמותיהם יגרם (נמדנר כ"ד) לא גרמו

ב א ו ר

(לב) מרבה להכיל, תרגמתי כדעת רש"י יתירה מלהכיל, כמו לסכול. (לד) ואת חרשיה תגרמי, כמו
 ועלמותיהם יגרם (נמדנר כ"ד), לא גרמו לבקר (כפניה ג'ג') רונגייר (ranger) בלע"ז (כחגען) ,
 גורר בשינוי את סביבות העלם לרדות מעליו בשר הדבוק בו, וכן נראה. ודעת המכרשים שהורחת
 גרם הוא שגר אינה מתנגדת, כי שנירת העלם והפסרת הנשר ממנו מענין אחד, כי המסיר
 הנשר שובר את העלם, וחרשיה בנוי לשברי הכוס; ואם גם לא אמר, כי שברו הכוס, כלל
 ידענו כי השכורים יעשו כזאת. החתקי, בירשיה מפלג את אדיך.

כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יֵעַן שָׁכַחְתָּ
 אוֹתִי וְתִשְׁלִיכֵנִי אוֹתִי אַחֲרַי גִּוְךָ
 וְגַם־אֶת שְׂאֵי זַמְחֶךָ וְאֶת־
 תְּזִנּוֹתֶיךָ: (לו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
 בֶּן־אָדָם הֲתִשְׁפוֹט אֶת־אֱהֵלָה
 וְאֶת־אֱהֵלִיבָה וְהִגִּד לָהֶן אֶת
 תּוֹעֲבוֹתֵיהֶן: (לז) כִּי נֶאֱפוּ וְדָם
 קִידֵיהֶן וְאֶת־גְּלוּלֵיהֶן נֶאֱפוּ וְגַם
 אֶת־בְּנֵיהֶן אֲשֶׁר יִלְדוּ לִי הֶעֱבִירוּ
 לָהֶם לֶאֱכֹלָה: (לח) עוֹד זֹאת עָשׂוּ
 לִי טְמֵאוֹת אֶת־מִקְדְּשֵׁי בְיֹום
 הַהוּא וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי חָלְלוּ:
 (לט) וּבְשַׁחַטְתֶּם אֶת־בְּנֵיהֶם
 לְגְלוּלֵיהֶם וַיָּבֵאוּ אֶל־מִקְדְּשֵׁי
 בְיֹום הַהוּא לְחָלְלוֹ וְהִנֵּה־כֹה

ואשפריצם דער הערר, דער
 עוויגע: ווייל דוא מיך פֿערט
 געסען אונד מיך הינטאן גע-
 זעטצט, דארום זאלסט דוא
 טראגען (דוה טטרמטע) דינער
 אונצוכט אונד דינער בוהלע.
 רייען. — (לו) פֿערנער
 שפראך דער עוויגע צו מיר:
 ווילסט תוארימטען דוא אהלה
 אונד דוא אהליבה? —
 וואהלאן! טאכע איהנען בע.
 קאנט איהרע גרייעלטהאמען.
 (לז) דאס זיא עהעכרוך בע.
 גאנען אינה מיט בלוט איה.
 רע הענדע בעפלעקט האבען,
 מיט איהרען גאטצען בוהלע
 טען, אונד איהרע קינדער
 דוא זיא מיר געכצהרען, זפיר
 זיא (דוק'ס גייער) פֿיהרמען,
 דאס זיא פֿערצעהר טע.
 (לח) אונד דיעועם טהאמען
 זיא מיר; מין הייליגטהום
 ענטווייהעמען זיא צוגלייכער
 צייט אונד מיינע פֿייערטאגע
 ענטווייריגמען זיא. (לט) אלס
 זיא איהרע קינדער איהרען
 גאטצען געשלאכטעט, קאמען זיא,

דענועלבען טאג אין מין הייליגטהום אום עס צו ענט.
 ווייהען

ר ש י

לִבְקַ' (לפניה ג') רונגי"ר בלע"ז גורר ציינוי את סניבות העלם או המרש לרדח מעליו נצר
 הדבוק בו. ומנחם מנרו לשון שנירה וגם בן פתר ועלמותיהם יגרם וכן לא גרמו לבקר:
 (לח) שאי זמחך. קבילי חובי ענת מטאיד: (לו) התשפוט. לשון ויכוח: (לז) ולס בידיהן.
 ננאופיהם שכבודם: ואת גלוליהם נאבו. נאוף שלהם עם גלוליהם היה: וגם את בניהם
 וגו'. וזהו שפיכות הדם שבדיהם (כלומר שהוליוו זרע לנטל' בדיהם ולא עשו תשובה): (לח) טמאו
 את מקדשי ביום ההוא. ביום ששחטו את בניהן לעכ"ס נאות לפני במקדשי לעשות בו תועבה
 להכעיסני: ואת שנתתי חללו. שהיו שוחטים את בניהם בשנת: (לח) ואל

ב א ד ר

(לו) ואח גלוליהו נאפו, נראה כך פשוטו, ידוע כי בימים הקדמונים, אם הרתה אשה לזנונים אמרה
 לפעמים, כי הרתה לאליל פלוני או פלוני, ואלוי עשו גם בני ישראל בן, ועל כן אמר: ואת גלוליהו נאפו.
 להם, לכבודם. לאכלה, מן האש. (לח) ביום ההוא, ביום אשר העבירו בניהם טמאו את מקדשי,
 כי שם מושב כבוד ה'. (לט) ויבואו אל מקדשי, אחרי כן נאפו ביום ההוא אל מקדשי לחללו.

עשו בתוך ביתי: (מ) ואף כי
 תשלחנה לאנשים באים
 ממרחק אשר מלאך שלוח
 אליהם והנה באו לאשר רחצת
 כחלת עניך ועדית עדי:
 (מא) וישבת על מטה כבודה
 ושלחן ערוך לפניך וקטרת
 ושמןי שמת עליה: (מב) וקול
 המון שלו בה ואל אנשים מרב
 אדם מובאים סובאים ממדבר
 ויתנו צמידים אליהן ועטרת

דא"ש - הב' רפה. סבאים קרי. חפארה

וידעו, וא זא האנדעלעא
 טען ווא אין מיינעם האט
 ליגטהומע. — (מ) איינע
 נאך מענערן שיקטען זיאקען
 צו רענען זיא באטהען זאנדעס
 טען דאמיט זיא אויס דער
 פערנע אמען; זיא קאמען
 פיר דיא דאך וואושעסטע
 דינע אויגען שמינקטעסטע
 אונד דיין פראכטגעשמידע
 אנלענטעסט. (מא) דוא זא
 סעסט אויף איינעם העררליי
 בען רוהעבעטטע, איין וואהל
 בערייטעטער טיש שטאנד דא
 פאר, ווארויף דוא מדיין
 רייכער ווערקאונד מייין אהל
 געזעטצט האטטעסט; (מב) רעהט
 מעננע פריעדענסרוף ערטאנע
 טע איהר, אונד דען אונטער
 דער מעננע אויס דער וויסטע
 מיטגעבראכטען סבאים; זיא שמיקטען איהרע האנדע מיט
 ארם

ר ש י

(מ) ואף כי תשלחנ' וכ"ש קשה מן הכל כי תשלחנה להניח אליהן משרי העובדי כוכבי' אופניהן ורואי'
 המלול שמתחללות מקדשי' שלוח אליהם. מאת אהלה ואהליבה לבא אליהם: והנה באו לאשר רפלת
 כחלת וגו'. לאשר ת"י לאתר אללו"א בלע"ז אל מקום אשר ויעדת להם לאמר במקום פלוגי נלא
 לקראתכם מקושטות במרחץ ובחול: כחלת. מין כנע שמו כחול ולבנות בו עיניהם אקלי"רא
 בלע"ז: (מא) מטה כבודה. מוכללת במלעות נאות פריד"א בלע"ז: (מב) וקול המון. של
 אומות רבות היו בה ולא המון של מלחמות אלא קול המון שליו: ואל אנשים. בשביל אנשים
 ואל אנשים היה אוחו המון ולא של בהמה: מרוב אדם. שהיו בתוכם המנואים לנאוף מן
 המדבר: סבאים. שהיו דרין סביב לה משכיניה עמון ומואב וכ"ת סבאים מסמור סמור:
 ויתנו. אהלה ואהליבה: למידיים אל ידיהן. להחקט לנאוף בלו' עמון ומואב מתוך שהם רבים
 היא מחקט' ומתפארת להם ומתוך שהם שכינות מתפארת לעיניהם בקישועיה לפיכך ויתנו
 אהלה ואהליבה למידיים על ידיהם כדי שיהיו נאות בעיני הנואסים. וי"ו של ויתנו יתירה
 כמו עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה (שמות י"ד) ונמו אותה של ואשר לא שם לבו אל דבר ה'

ב א ו ר

(מ) ואף כי השלחנה לאנשים באים ממרחק, כל שכן שעשו יומר תועבה, שיש עלי לחסם
 ציד אויביהם, שלחו לאנשים באים ממרחק שנאו אליה ממרחק ע"י שליחותה, וכן פירוש
 אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו, שלחה אליהם שינאו אליה להנהיגם בדרכיהם ונמעייה'
 לאשר רחצת, אמר כנגד אהליבה, למי שלחת למי שנעבורם נמיפית נדרך הזונות, (כד"ק).
 כחלת, מין כנע ושמו כחול ולבנות בו עיניהם, (רש"י). (שא) ושלחן ערוך, לפני המטה,
 כי בן היה מנהג להסב על המטות בעת האכילה, (כד"ק). (מב) וקול המון, קול המון
 הנאים היה שלו ולא קול מלחמה. בה, מוסב על אהליבה. ואל, כמו ועס. סבאים, גוי
 סנא, ונמוכו וסבאים אנשי מדה (ישעיה מ"ה י"ד). ויהנו, מוסב על ואל אנשים, אל, כמו
 על. ידיהן, מוסב על אהלה ואהליבה, כלומר גביחו להן מנחות.

תפארת על ראשיהן: (מג) ואמר
 לבלה נאפים עת יזנה חזנותיה
 והיא: (מד) ובוא אליה כבוא
 אל אשה זונה כן באו אל אהלה
 ואל אהליבה אשרת הזמה:
 (מה) ואנשים צדיקים המה ישפמו
 אותהם משפט נאפות ומשפט
 שפכות דם כי נאפת הנה ודם
 בידיהן: (מו) כי כה אמר אדני
 יהוה העלה עליהם קהל ונתן
 אתהן לזעוה ולבז: (מז) ורגמו
 עליהן אבן קהל וברא אותהן

ארמבאנדערן, אונד איהרע
 היפטער מיט פראכטדיאדע-
 מען. (מג) דא שפראך איך
 פאן דער אין בוהלערייען דיני-
 געוועלקטען, אויך פערנער
 מאגע זיא איהרע אויסשוויי-
 פונגען פארטועטען. (מד) וויא
 מאן צו איינער בוהלעריין
 קעממט, זאלל מאן צו אהלה
 אונד אהליבה, דען בוהלע-
 רינעו געהען; (מס) גערעכ-
 טע מאננער ווערדען דאזאור-
 טהייל איינער עהעברעכערין
 אונד בערדערין אן איהנען
 פאללשטרעקען, דען, עהע-
 ברעכערינגען זינד זיא, אונד
 בלוט איזט אן איהרען האנדען.
 (מו) זא פעהרענגט עס דער
 הערר, דער אללמעכטיגע:
 העראנקאממען זאלל געגען

עחה קרי. יזנו קרי. בחרבוחם
 זיא, איינע גראסע פאלקסמענגע, אונד זיא זאללען פרייו געגעבען ווערדען, דער מיס-
 האנדלונג אונד דעם רויבע; (מז) ריעוע פאלקסמענגע ווירד זיא שטייניגען, מיט איהרען
 שווערדט.

ר ש י

וישב (ש"ט): (כג) ואומר לבלה נאפים עתה יזנה וגומר. אמר לי לני על זו שנלחת
 וזקיני נאפים מעתה שהוקיני וזנו חזנותי ממנה ומלא חלואות זנותה מלצה ומחזיר בה והרי
 היא עודנה בזוניה באשר בתזילה. יזנו ילאו כל זונה חרגס נפקת ברא כך שמעתי וכן ת"י
 לבלה נאפים. כמו לבלה נאופים באשר תאמר וחשב בית אביה (בראשית ל"ה) כמו בית
 אביה. ירחנו מים (שמות ל"ו) כמו ירחנו במים. וילאה חנס (שם כ"א) ואם בית אישה גדרה
 (במדבר ל') וכן פי' דוגש. ומנחס חנרו עם חבל עשו (ויקרא כ') ולא יחננו דבריו: (מד) ויבוא
 אליה. כל אשר מלאו לבו: אשות הזמה. נשי הזמה: (מה) ואנשים לדיקים. אנשים דיניו'
 שרי מלך בכל ומלך אזור. וי"ת זכאין בקבליהון לפי מעשיהן של אלו הזונות לדיקים הגויס
 מהנה: משפט נאפות ומשפט שופכות דם. כמו שמפורש אחריו: (מו) העלה. ונחון. וברא.
 כולן לשון עשה ופעול הם: (מז) ורגמו עליהן אבן. הריגת בנייהן ובנותיהן ושריפת בתייהן
 הוא משפט נאפות וברא אתהן בחרנותם הוא משפט ש"ד: וברא. לשון קליטה וכן וברא

ב א ר

(מג) ואמר, מוסב על ה'. לבלה נאפים, כמו לבלת נאפים נסמיכות. עחה יזנה, כלומר,
 מה תהי' אם גם תוסיף עוד לזנות, ואם גם האנשים האלה יבואו אליה כבוא אל אשה זונה,
 הנה בקרוב יבוא הזמן אשר אנקס ממנה; והפסוק הזה ושל אחריו נמשכים אל ואנשים לדיקים
 וכדמפורגס. והיא, כלומר, היתה מה שהיתה. (מד) כן באו, אם יבואו כדוך אשת
 הזמה אליהן. אשה הזמה, נשי הזמה. (מה) ואנשים, ענינו הלא אנשים לדיקים ישפטו אותהן
 ויקחו את נקמתן ממנה, וקראם לדיקים בערך אל ישאל. (מו) העלה ונחון, כמו יעלו
 ויחננו. (ז) ורגמו עליהן אבן קהל, ענינו: ורגמו קהל עליהן אבן.

בְּחַבְּבוֹתֵי בְּנֵיהֶם וּבְנִיתֵיהֶם
יִהְיֶה וּבִהְיֵהוּ בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל׃
(מט) וְהִשְׁבִּיתִי זִמָּה מִן־הָאָרֶץ
וְנוֹסְרוּ כָּל־הַנְּשִׁים וְלֹא תַעֲשִׂינָה
כְּזִמְתִּכְנָה׃ (מט) וּנְתַנּוּ זִמְתִּכְנָה
עֲלֵיכֶן וְהָטְאִי גְלוּלֵיכֶן תִּשְׂאִינָה
וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוָה׃

שייערדטערן זיא ניעדערהוי
ען, איהרע זאָהנע אונד איהר
רע טאָטער טרשלאַגען, אונד
איהרע הייזער אין בראַנד
שטעקען. (מט) זאָ ווילל איך
דיא אונצוכט אויס דעם לאַג;
דע וועגבאַננען, אַללע פֿרוי־
ען זאָללען דאָרוך געוואַרנט
ווערדען, דאָס זיא אייערע
אונצוכט ניכט נאָכאַהמען.
(מט) זאָ ווערדען אייערע אויס־
שווייפֿינגען איך פֿערגאַלטען
ווערדען, זאָ ווערדעט איהר
דיא שולר אייערעס געטצענ־
דיענסטעס טראַגען; דאָמיט
איהר ערקעננעט, דאָס איך
דער הערר, דער אַללמ־כֿטי
גע בן.

כד (א) וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי בַּשָּׁנָה
הַתְּשִׁיעִית בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי
בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר׃ (ב)
אָדָם כָּתוּב־לָךְ אֶת־שֵׁם הַיּוֹם
אֶת־עֵצִים הַיּוֹם הַזֶּה סִמֵּךְ מֶלֶךְ־
בָּבֶל אֶל־יְרוּשָׁלַם בְּעֵצִים הַיּוֹם
הַזֶּה׃ (ג) וּמִשַׁךְ אֶל־בֵּית־הַמֶּרִי
מִשַׁל וְאָמַרְתְּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יְהוָה שְׁפַת הַסִּיר שְׁפַת

כד (א) אים ניינטען יאָהרע,
אַם צעהנטען טאַנע
דעס צעהנטן מאַנאַטעס וואַרד
מיר דעס עוויגען וואַרט, וויא
פֿאַלגט: (ג) ערדענוואָהן! ציי־5
נע דיר אויף, דען נאָמען דעם
טאַנעס, דעם הייטיגען טאַ־
געס; דען אַן דיעזעס טאַנע
ריקט דער קעניג פֿאַן בבל פֿאַר

כחב קרי
גם
ירושלים. (ג) האַלטע איינע גלייכניסרעדע דיעזעס ווידער־שפּענסטיגען הויזע, אונד זאָ־
גע איהנען; זאָ שפּריכט דער הערר, דער עוויגע: גיבדען טאַפּף (לונ פֿייער), זעטצע
איהן

ר ש י

דיער יהיה לך בספר יהושע (י"ז): (מט) ונתנו זמחנה עליכן. שופטיכן יתנו את משפט
זמתכן בראשיכן:
כד (א) בשנה התשיעית. ללדקיהו: (ב) סמך מלך בבל. היום לך עליה: (ג) שפוט
הסיר. על פי הכירה במקום מושבה היא קרויה שפיה כל המשנה שאמרו רבותינו

ב א ו ר

כד (א) בשנה הזשועית, למלכות לדקיהו וכן נכתב במלניס ונירמיה בשנה התשיעית
למלכו (רל"ק). (ב) אז שם היום, ואם היום נחת בשנת חו בשני בשנת חו בשנת חו בשנת חו
יום שהיה, כי אין שמות לימים בל"הק, אלא למשכר ימי השנוע (הנ"ל). (ג) שפוט הסיר,
ת"י דיסקון מזרין על קרתא הדא, ונדרכ הזה תרגום את כל המשל. שפח חסיר, על פי
הכירה במקום מושבה היא קרויה שפיה בלשון המשנה (רש"י), וכבר השתמש הנביא במשל
היה